

**Ewaluacja działań projektowych w ramach
Programu Bardzo Młoda Kultura 2023-2025. Świętokrzyskie
Edycja 2023**

Opracowanie:

Mariusz Brelski

♦ ♦ ♦
**BARDZO
MŁODA KULTURA 2023-2025**
woj. świętokrzyskie

Wstęp

Niniejszy raport stanowi podsumowanie badań związanych z ewaluacją działań zrealizowanych w ramach Programu Bardzo Młoda Kultura w roku 2023 w województwie świętokrzyskim.

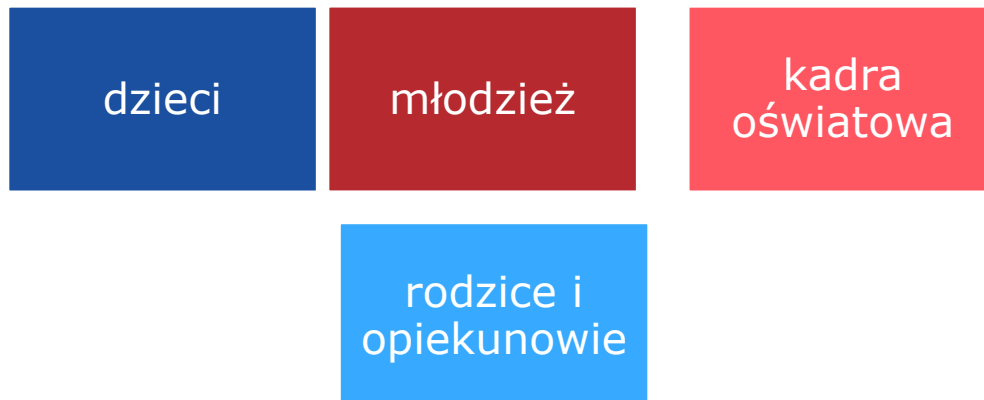
Bardzo Młoda Kultura to program ogólnopolski koordynowany przez Narodowe Centrum Kultury. W programie Bardzo Młoda Kultura 2023-2025 wyłoniono 11 instytucji kultury - Operatorów regionalnych. Zadania przez nich realizowane na poziomie regionalnym mają zapewnić zgodność realizacji projektów lokalnych z celami programu oraz wykorzystanie w pełni ich potencjału, a także przyczynić się do rozwijania narzędzi edukacji kulturowej i zwiększenia kompetencji osób zaangażowanych w działania w obrębie edukacji kulturowej.

Poniższy dokument zawiera wnioski z ewaluacji 8 projektów. Proces zrealizowany został przy pomocy narzędzi zaleconych i przygotowanych przez Narodowe Centrum Kultury. Wykorzystano badania oraz metody badań dostosowane do możliwości uczestników.

Uzyskano 80% zwrot wyników ewaluacji, co daje już solidną podstawę do wyciągnięcia wniosków dotyczących sposobu realizacji tegorocznych projektów w ramach Bardzo Młodej Kultury w Świętokrzyskim.

Dokument zawiera dane zebrane, a także wnioski i rekomendacje na przyszłość. Składa się z trzech części: opisu ewaluacji działań skierowanych do dzieci i młodzieży, opisu ewaluacji oferty szkoleniowej operatora oraz wniosków

W Województwie Świętokrzyskim regionalnym operatorem jest Wojewódzki Dom Kultury im. Józefa Piłsudskiego w Kielcach. W ramach regrantingu na inicjatywy lokalne realizowane są projekty z zakresu edukacji kulturowej, łączące sferę kultury z oświatą. Głównymi adresatami i podmiotami działań są dzieci i młodzież.

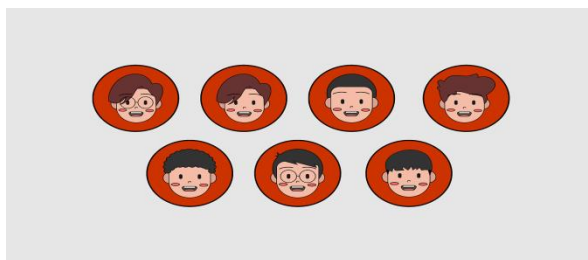

W projekcie zrealizowano następujące zadania:

Ewaluacja działań skierowanych do dzieci i młodzieży (uczestnicy projektów)

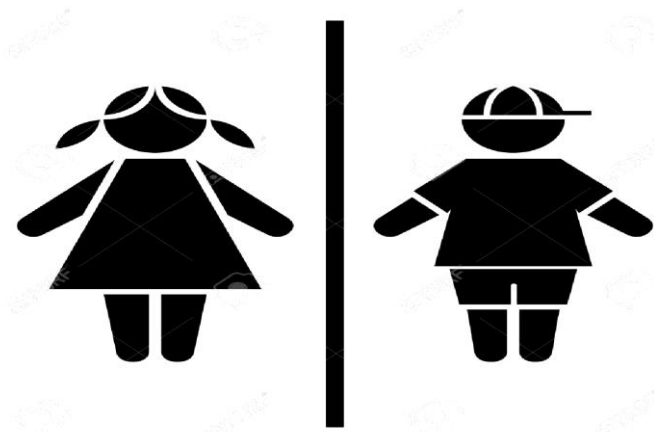
Udział w przedsięwzięciach realizowanych w ramach tegorocznej edycji BMK. Jako odbiorcy bezpośredni i pośredni, wzięło udział ponad 500 osób: w tym 26 zaangażowanych podmiotów, instytucji, organizacji (partnerstwa lokalne), 62 uczestników w wieku 13-18 lat, 85 uczestników bezpośrednio zaangażowanych w działania animacyjno-projektowe.

500 uczestników i uczestników działań (pośrednich i bezpośrednich)

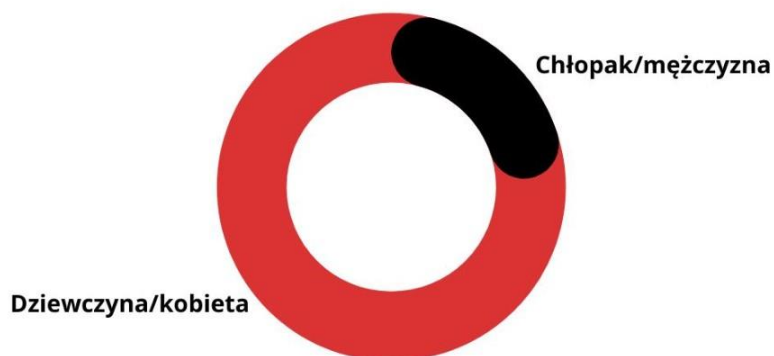
26 zaangażowanych podmiotów, instytucji, organizacji (partnerstwa)

62 uczestników w wieku 13-18 lat

Pierwszy etap badań ewaluacyjnych skierowany był do uczestników realizowanych projektów z zakresu edukacji kulturowej, czyli dzieci i młodzieży. W pierwszej kolejności przedstawić należy strukturę badanych grup z podziałem na wiek oraz płeć. Wśród uczestników działań dominowała grupa młodszej młodzieży w wieku 12-17 lat. Są to przede wszystkim dziewczęta, które stanowią 85% populacji grup we wszystkich 8 realizowanych inicjatywach.

Badani z podziałem na płeć

Tak znaczna dominacja płci żeńskiej (dziewczynki) w Programie Bardzo Młoda Kultura Edycja 2023. Świątokrzyskie wynika najprawdopodobniej z faktu, iż taki stan rzeczy jest charakterystyczny dla tego wieku 13-18 lat, gdzie jeśli chodzi o artystyczne zdolności, aktywność w projektach miękkich to dziewczęta są bardziej aktywne i łatwiej je zrekrutować. Kwestią zasadniczą do zaplanowania w kolejnych latach powinno być to, jak zwiększyć partycypację chłopców w działaniach z zakresu edukacji kulturowej.

Badani (ankietowani uczestnicy) wchodzili do projektu z pozytywnym nastawieniem.

Większość uczestników wzięła udział w projektach z własnej woli (90%), pozostali „namówieni” przez kolegów/koleżanki z klasy lub grupy. Pozytywne nastawienie utrzymało się przez cały okres realizacji działań. Analizując wyniki badań w ankietach, warto wziąć pod

uwagę nie tylko sposób realizacji projektu, ale również inne czynniki pośrednie, relacyjne między uczestnikami, kadrą i partnerstwami.

Badani docenili udział w inicjatywach oraz sposób realizacji działań, przede wszystkim poprzez pryzmat swoich doświadczeń, nie tylko wynikających z bezpośrednich działań projektowych, ale przede wszystkim z relacji rówieśniczych. Ankietowani wskazywali, że od kwestii doboru koordynatorów grup czy przedstawicieli partnerstw zależało w jakim stopniu tworzył się pozytywny model relacji rówieśniczych oraz rodzaj relacji pomiędzy młodymi a dorosłymi. Tak postawienie sprawy przez kontekst relacji daje spojrzenie w jaki sposób dzieci i młodzież oceniają realizację całego projektu. W tym przypadku są to oceny wysokie, co oznacza, że pozytywnie odbierane są zarówno działania z zakresu edukacji kulturowej, jak i oddziaływania wychowawcze.

W tym miejscu raz jeszcze należy wrócić do kwestii partycypacji chłopców. Na 15 osób, które na początkowym etapie swoje nastawienie określiły jako negatywne, 7 to chłopcy, co daje w sumie $\frac{1}{3}$ chłopców w całej edycji 2023. Chłopcy są wprawdzie częściej opozycyjni, jednak warto rozważyć formy współpracy z nimi i nastawienie na ich zaangażowanie. Na pewno dobrą informacją jest, że spośród tych, których nastawienie było negatywne, większość oceniła swój udział pod koniec projektu jako pozytywne doświadczenie.

Kolejne zagadnienie w ewaluacji dotyczyło oceny procesu uczenia się i dotyczyło własnych umiejętności, wiedzy, kompetencji, a także własnego samorozwoju i refleksyjności.

Dzięki projektowi....

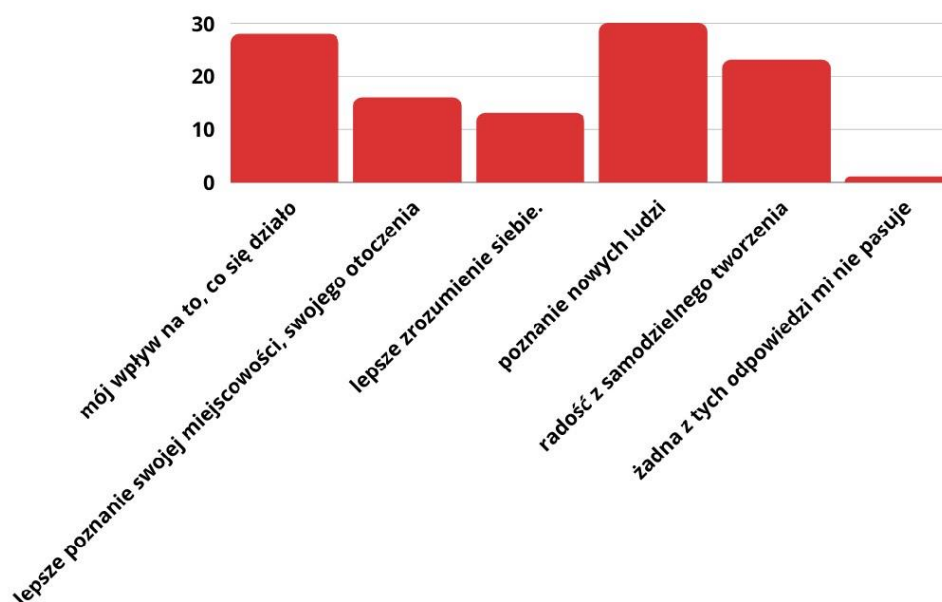

Ponad połowa ankieterowanych po udziale w Projekcie postrzega siebie jako osobę bardziej pomysłową, błyskotliwą i kreatywną. Na kolejnym miejscu znajduje się atut współpracy z innymi, co wskazuje siłę relacji między rówieśniczych. Zbieżne wyniki uzyskano po użyciu narzędzi wizualnych. Uczestnicy wskazywali na konkretne umiejętności, jak na przykład posługiwanie się narzędziami, pracę w drewnie, malowanie, zastosowanie przedmiotów codziennego użytku. Ankieterowani zapytani, co sami zyskali po projekcie i co potrafią zrobić wskazywali na praktyczne czynności, takie jak malowanie, naprawianie, rozpalanie ogniska, udzielenie pierwszej pomocy, rozbicie namiotu, przygotowanie posiłku, napisanie tekstu piosenki itp. Pytanie o to, kogo poznali w projekcie, podczas szkoleń i warsztatów prowadzonych przez operatora czyli Wojewódzki Dom Kultury im. Józefa Piłsudskiego w Kielcach dało efekt w postaci imion kolegów i koleżanek, co wynika ze znaczenia relacji rówieśniczych na tym etapie rozwoju.

Przeprowadzony przez uczestników (udział w nich) w ramach działań projektowych spacer badawczy oraz prowadzony notes kultury wskazują na znaczne rozszerzenie poznawcze uczestników. Możliwość przedstawienia opiekunom miejsc codziennego kontaktu z kulturą, przebywania z rówieśnikami oraz element autoprezentacji swojego udziału w kulturze na różnych poziomach (przedstawiony w notesach kultury) znacznie podnosi samoocenę uczestników. Jest to o tyle ważne, że młodzież w wieku 13-18 lat ma znaczny

problem z uzewnętrznianiem swoich myśli, odczuć i „przelewaniem” ich na papier czy na nośniki elektroniczne.

Co ci się najbardziej podobało w projekcie?

Dla młodych ludzi ważne są dobre relacje rówieśnicze oraz wpływ, co wyraźnie pokazują również pozostałe pytania ewaluacyjne. Nowopoznane osoby to nie tylko inne dzieci, ale często też dorośli realizujący projekt. Istotna wydaje się tutaj postać znaczącego dorosłego. Mimo iż pytania w ewaluacji nie odnoszą się wprost do roli dorosłych/opiekunów, zarówno wiedza naukowa, jak i wyniki wskazują, że relacje z osobami dorosłymi mają znaczenie. Z tego też powodu dorośli pojawiają się często wśród osób wymienionych, jako poznane, a zatem zapamiętane i znaczące, co warto skorelować z wynikami dotyczącymi oceny realizacji projektów, pokazującymi, że dzieci i młodzież wysoko oceniają zrealizowane projekty.

Wyniki ankiet (spacery badawcze) rozmów przeprowadzonych w ramach 8 Partnerstw jednoznacznie wskazują na to, iż młodzież docenia i zauważa swoją podmiotowość w działaniach kulturalnych. Jest ich znaczącym odbiorcą.

Oprócz grup senioralnych działających w ramach programów ministerialnych jak Senior + czy innych młodzież zauważa zmiany infrastrukturalne w swoim środowisku:

budowę świetlic, basenów, skate parków i innych. Młodzież w większości znajduje miejsce na spełnienie swoich artystycznych wizji i ma gdzie realizować hobby.

Ponadto dotychczasowe działania młodzieży ukazują, że mogą współpracować z nauczycielami i wносить do edukacji swoją energię, entuzjazm i doświadczenie – szczególnie osoby zajmujące się szeroko rozumianą edukacją kulturową.

Za pomocą ról jakie odgrywają w swoich społecznościach lokalnych mogą realizować dla środowiska szkolnego/lokalnego trzy podstawowe cele:

- INSPIROWAĆ do działania innych uczniów, nauczycieli i rodziców,
- budować swoje poczucie PEWNOŚCI
- rozwijać KREATYWNOŚĆ

ANALIZA DIAGNOZY POTRZEB MŁODZIEŻY NA PODSTAWIE NOTESÓW KULTURY (NARZĘDZIE BADAWCZE)

Celem notesu kultury było zapis tygodniowego kontaktu z kulturą. Notesy wypełniała młodzież biorąca udział w działaniach partnerstwa lokalnego. Notesy kultury wypełniło 85% wszystkich uczestników 8 partnerstw. Każda z tych osób zadeklarowała codzienny kontakt z kulturą w zróżnicowanym charakterze.

W zakresie odbioru kultury udzielono 60 odpowiedzi, w tym:

- słuchanie muzyki – 20,
- oglądanie filmu – 20,
- czytanie książek – 10,
- granie w gry komputerowe – 5,
- granie w gry na telefonie – 3,
- oglądanie spektaklu – 2.

Jednorazowe kontakty z kulturą, w zakresie odbioru kultury, które wskazali uczestnicy to:

- wyjście do kina,
- oglądanie teleturnieju,
- udział w wydarzeniu „zjazd postaci bajkowych”,
- granie w grę „pasjans”,
- oglądanie pomników przyrody,
- zapoznanie z poradnikiem fotografii,
- udział w warsztatach,
- zwiedzanie muzeum,
- spacer.

W zakresie tworzenia kultury udzielono 55 odpowiedzi, w tym:

- rysowanie – 35,
- granie na gitarze – 12,
- układanie krzyżówki – 7

Jednorazowe kontakty z kulturą, w zakresie tworzenia kultury, które wskazali uczestnicy to:

- malarstwo digitalowe,
- granie w gry planszowe,
- układanie scenariusza filmu,
- tworzenie filmu,
- fotografowanie,
- projektowanie gry planszowej,
- rozwiązywanie krzyżówek,

- tańczenie,

- śpiewanie,

- granie na instrumencie.

Uczestnicy wskazali też inne formy, w zakresie tworzenia kultury, które uznali za kontakt z kulturą: szycie (8), gotowanie (10), jazda na rowerze (5).

Ze względu na miejsce kontaktu z kulturą.

W zakresie odbioru kultury – 29 kontaktów z kulturą (na 40 ogółem) odbyło się w domach uczestników. Inne miejsce które wskazali uczestnicy to: internat (3), dom kultury (2), Centrum Kultury (2), dwór/ plener (3), muzeum (1).

W zakresie tworzenia kultury – 18 kontaktów z kulturą (na 25 ogółem) odbyło się w domach uczestników. Inne miejsce które wskazali uczestnicy to: internat(3), dom kultury (2), plener (1), okolice mojej miejscowości (1).

Czas kontaktu z kulturą.

- w zakresie odbioru kultury – ogółem 56 godzin w ciągu tygodnia (80% uczestników).

- w zakresie tworzenia kultury – ogółem 25,5 godziny w ciągu tygodnia (90% uczestników).

Osoby, z którymi wykonywane były czynności:

- w zakresie odbioru kultury. Czynności wykonywane:

-indywidualnie przez młodzież – 29 odpowiedzi (na 40 ogółem),

-z siostrą – 20 odpowiedzi,

-ze znajomymi – 25 odpowiedzi,

-z koleżankami – 12 odpowiedzi,

-z przyjacielem – 12 odpowiedzi,

-z rodziną – 2 odpowiedzi,

-z klasą – 1 odpowiedź.

W zakresie tworzenia kultury. Czynności wykonywane:

-indywidualnie przez młodzież – 55 odpowiedzi

-ze znajomymi – 30 odpowiedzi,

-z koleżankami – 20 odpowiedzi,

-z przyjacielem – 5 odpowiedzi.

W Świętokrzyskim w Edycji BMK 2023 zrealizowano inicjatywy w ramach 8 partnerstw (Centrum Kultury i Sportu w Chęcinach, Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie, Fundacja Artis Modo, Gminna Biblioteka Publiczna w Obrazowie, Gminne Centrum Kultury, Sportu i Informacji Turystycznej w Rytwianach, Muzeum Zamkowe w Sandomierzu, Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Łopusznie, Związek Kół Gospodyń Wiejskich Powiatu Kieleckiego).

UCZESTNICY BMK 2023 ŚWIĘTOKRZYSKIE

POWIAT	Instytucja kultury i inne jednostki	Instytucja oświaty
Kielecki	1. Związek Kół Gospodyń Wiejskich Powiatu Kieleckiego.2. Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Łopusznie.3. Fundacja Artis Modo w Brzezinach.4. Centrum Kultury i Sportu w Chęcinach.	1. Powiatowy Zespół Szkół w Łopusznie.2. Lokalne Centrum Wolontariatu w Chęcinach.3. Szkoła Podstawowa w Łopusznie.4. Szkoła Podstawowa w Mniowie.
Buski	1. Europejskie Centrum Bajki im. Koziołka Matołka w Pacanowie.	1. Szkoła Podstawowa w Pacanowie.2. Koło Gospodyń Wiejskich „Zborówek”.

		3. Nieformalna grupa młodzieży z terenu Gminy Pacanów 4. SP im. Kornela Makuszyńskiego w Pacanowie
Staszowski	1. Gminne Centrum Kultury, Sportu i Informacji Turystycznej w Rytwianach.	1. Szkoły Podstawowe zlokalizowane na terenie gmin Staszów i Szydłów.
Sandomierski	1. Muzeum Zamkowe w Sandomierzu. 2. Gminna Biblioteka Publiczna w Obrazowie.	1. Publiczna Szkoła Podstawowa w Obrazowie.

Ogólna ocena wyników ewaluacji wśród dzieci i młodzieży, wskazuje, na to, że powodzenie w realizacji projektu wśród młodych związane jest z wartościami, jakie w danym okresie rozwoju są dla nich ważne. W tym wypadku jest to wpływ grupy rówieśniczej oraz możliwość samodzielnego decydowania.

Ewaluacja działań skierowanych do dorosłych (realizatorzy projektów)

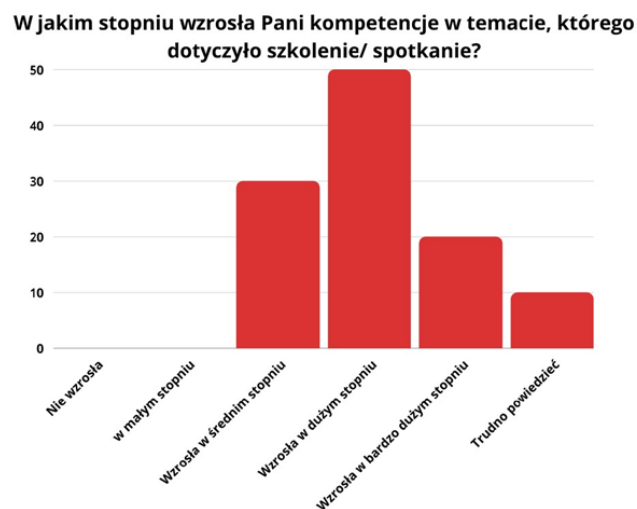
Kolejna część ewaluacji dotyczyła realizatorów i skupiała się przede wszystkim na ocenie wsparcia oferowanego przez Operatora, w tym wypadku Wojewódzki Dom Kultury im. Józefa Piłsudskiego w Kielcach. Podobnie jak w przypadku uczestników projektów, realizatorzy to kobiety. Badane osoby/ankietowani byli w stałym kontakcie z Operatorem, korzystając z różnorodnych form wsparcia od pomysłu do realizacji projektu, a także z innego rodzaju form wsparcia w postaci spotkań i szkoleń, przede wszystkim w warsztatach. Co jednak ważne na wyniki należy spojrzeć jako na dotyczące instytucji, a nie konkretnej osoby. Osoby realizujące projekty często wymieniały się między sobą, uczestnicząc w różnych aktywnościach oferowanych przez Operatora.

Rozpoczynając współpracę z Operatorem i udział w szkoleniach w zdecydowanej większości badani oczekiwali konkretnej wiedzy lub umiejętności. Wszyscy zadeklarowali, że

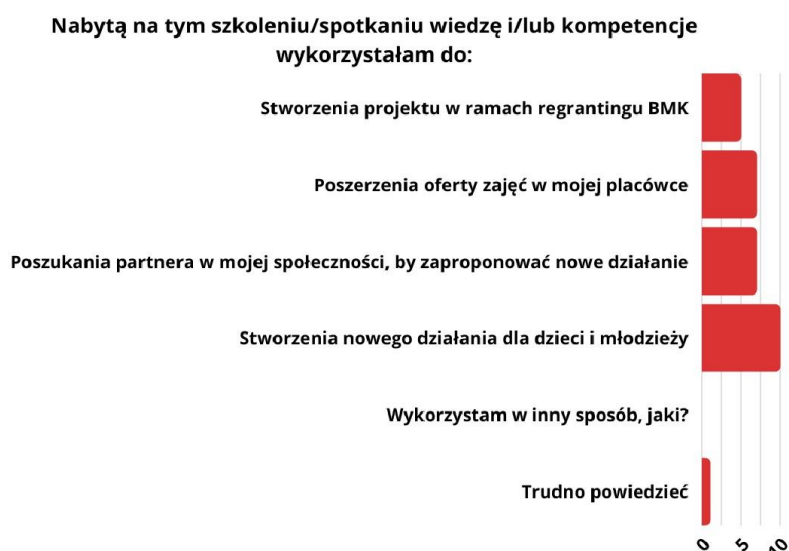
ich oczekiwania zostały spełnione w stopniu zdecydowanie dużym lub dużym. Rozbieżności pojawiły się przy ocenie uzyskanej wiedzy i kompetencji:

O obu przypadkach badani oceniają wzrost jako średni lub duży. Pytani o przyczynę wiążą ją raczej w tematykę. Realizatorzy, którzy mają już doświadczenie w realizacji projektów w ramach BMK sugerują, że niezbędną wiedzę, zwłaszcza dotyczącą realizacji projektu, posiadli już wcześniej, teraz oczekują nowych bodźców oraz umiejętności. Rolą Operatora jest zatem takie dobranie programu szkoleń, aby odpowiedzieć zarówno na potrzeby nowych realizatorów, jak i realizatorów doświadczonych. Warto jednak zauważyć, że stworzenie oferty oddziaływań szkoleniowych dedykowanych dla grupy, która sama zajmuje się organizacją działań edukacyjnych oraz szkoleń, jest zawsze trudne, tym bardziej zatem ocena dobra, jest pozytywna i świadczy o kompetencji Organizatora w tym zakresie.

Wśród zdobytych umiejętności wskazywano: praktyczne umiejętności z zakresu wykonywania makramy, upcyklingu, praca z kamerą i aparatem, robienie wywiadów, zarządzanie procesem zmiany, wykorzystaniem dramy, podniesienie kompetencji tanecznych, kulinarnych, ewaluacji, czy też sposobów angażowania młodzieży. Możliwości zdobycia wiedzy było zatem sporo i w większości przypadków oceniane są one wysoko. Wyraźnie widać też, że realizatorzy wolą uczestniczyć w szkoleniach “punktowo”, wtedy gdy temat ich interesuje. Rzadziej chcą uczestniczyć w cyklu szkoleniowym, który postrzegany jest jako zbyt angażujący.

Zdobywana wiedza wykorzystywana jest przede wszystkim do wzbogacenia oferty zajęć we własnej placówce/instytucji. Większość ankietowanych czuje się związana z siecią BMK w świętokrzyskim. Jakie korzyści podnoszą: wymianę doświadczeń, nowe kontakty, wzajemne wsparcie, pomoc w realizacji działań, możliwość dzielenia się wiedzą i doświadczeniem. Dotyczą one bycia częścią społeczności, współpracy z innymi instytucjami i organizacjami w swoich miejscowościach, przy czym zakres tej współpracy jest szeroki - od współpracy z instytucjami kultury, poprzez szkoły, biblioteki, organizacje pozarządowe. Ponad 80% uznaje, że edukacja kulturowa to ważny oraz główny aspekt ich działalności. Widać zatem, że aspekt wymiany i współpracy jest dla badanych znaczący, a edukacja kulturowa jest dla tej współpracy dobrym gruntem.

Jeden z bloków pytań ankietowych dotyczył postrzegania roli sektora edukacji i kultury w edukacji kulturowej. To ciekawe dane, które pokazują, że mimo iż rozpoznawalne są wspólne interesy, postrzeganie ról oświaty i kultury jest jednostronne.

Badani to w 60 % przedstawiciele sektora kultury (pozostali z sektora NGO i oświaty). Zwracano uwagę na trudności we współpracy z sektorem oświaty, a także brak inicjatywy do współpracy z jego strony. Swoją rolę natomiast postrzegają jako aktywną. Rozpoznają zatem, że współpraca obu sektorów jest konieczna, a edukacja kulturowa jest do tego odpowiednim gruntem, połowa z nich twierdzi jednak, że nauczyciele takiej współpracy nie podejmują. Przy tak mało reprezentatywnej próbie badawczej stwierdzić jednak można, że na ocenę wpływ mieć mogły własne doświadczenia, które zostały przez badanych uogólnione.

Pomimo wyartykułowanych niedogodności, ponad 80 % badanych planuje złożyć wniosek do Programu Bardzo Młoda Kultura w kolejnym naborze, określając to doświadczenie jako twórcze, inspirujące i wzmacniające dla nich osobiście i dla ich instytucji.

Wnioski:

1. Powodzenie w realizacji projektu wśród młodych związane jest z wartościami, jakie w danym okresie rozwoju są dla nich ważne. W tym wypadku jest to wpływ grupy rówieśniczej oraz możliwość samodzielnego decydowania. Jest to istotna wskazówka dla realizatorów działań, którą uwzględnić powinni już na etapie planowania działań.
2. Dzieci i młodzież funkcjonują w projektach BMK z generalnie dobrym nastawieniem, co pokazuje dobry kierunek realizowanych działań, a także jest kapitałem, na którym budować można kolejne etapy. Warto myśleć o kontynuacji podjętych działań, aby dobrze wykorzystać wybudowane pozytywne nastawienie i energię dzieci i młodzieży.
3. Realizatorzy również pozytywnie oceniają doświadczenie realizacji projektów, zwracają jednak uwagę na duże obciążenie formalnościami. Jest to głos 100 przebadanych. Biorąc zatem pod uwagę, że projekty BMK to mikrogranty, warto przemyśleć stronę administracyjno-finansową współpracy i rozważyć zastosowanie uproszczonych procedur.

4. Realizatorzy korzystają ze szkoleń w sposób incydentalny, kierując się dogodnością i zainteresowaniem tematem. Tworząc ofertę szkoleniową w kolejnych latach warto zaplanować ją pod tym kątem, oferując, jak w tym roku, raczej możliwość rozwoju w różnorodnych tematach, niż tworząc złożone cykle szkoleniowe.